

Pandemia, igualdade e benestar emocional



Manuel Bragado Rodríguez

Orientador do CEIP de Laredo e do CEIP de Cedeira
(Redondela)

bretemas@gmail.com

REVISTAGALEGA
DE EDUCACIÓN

ISSN: 1132-8932

Páx. 70-72

UN CURSO PRESENCIAL TAN DIFÍCIL

Nas salas de profesorado dos colexios nos que traballo escoitei ao remate do curso a moitas mestras expresar a súa satisfacción por rematar «un curso tan difícil» que, a pesar do impacto de dúas ondas da pandemia e dos seus confinamentos obrigados, ansiedades de cribados e probas PCR, superou as mellores expectativas de manter os centros abertos co facho do entusiasmo sempre prendido. E abofé que desenvolver un curso cento por cento presencial foi unha proeza colectiva alicerzada sobre a afouteza das direccións e profesorado dos centros, comprometidos en facer respectar un protocolo Covid-19 que en liñas xerais e a pesar das súas insuficiencias contou coa comprensión e apoio de docentes e familias e obrigou da noite para a mañá a modificar espazos e rutinas escolares, así como metodoloxías didácticas moi consolidadas. Xaora, non o esquezamos, un éxito atribuíble sobre todo á responsabilidade do alumnado, dende as crianzas de Infantil e Primaria á mocidade de Bacharelato e FP, capaz de asumir día a día un comportamento que permitiu frear o temible bicho nas aulas e noutros espazos escolares.

Unha acción escolar preventiva na que se investiron milleiros de horas do profesorado en vixilancias de portas, patios, corredores e comedores e na que se utilizaron milleiros de litros de xel, desinfectantes e rolos de papel na limpeza obsesiva de mesas, cadeiras e outros efectos escolares. Unha etiqueta educativa anticovid fixada polas autoridades sanitarias e educativas da Xunta de Galicia baseada na ventilación permanente das aulas –fose inverno ou primavera–, na utilización da máscara en todos os espazos, coa flexibilidade responsable na hora das merendas, así como no respecto estrito ás «burbullas de nivel» en Infantil e Primaria e no mantemento dunha distancia social prudente –aínda que non en todas as aulas– de Secundaria. Unha loita continuada de dez meses, despois doutros catro de confinamento domiciliario e do ensaio dunha voluntariosa ensinanza virtual do curso anterior, que provocou a inevitable fatiga do alumnado, dos docentes e das propias familias, sen es-

quecer, nalgúns casos máis vulnerables, unha considerable alteración emocional adicional expresada como estrés traumático, depresión ou ansiedade.

O IMPACTO EMOCIONAL DA PANDEMIA

Desa cara aínda oculta dos efectos da pandemia sobre a poboación escolar ocupáronse diversas investigacións coincidentes en salientar que ao longo do período de corentena (primavera 2020) a maior parte das persoas menores sufriu algún tipo de impacto no seu devir académico, físico e social, salientando entre todos eles os emocionais, sendo os síntomas máis frecuentes a dificultade para concentrarse, o aburrimiento, irritabilidade e nerviosismo.

Así, a investigación coordinada por Naiara Berasategui Sancho, «Las voces de los niños y las niñas en situación de confinamiento por el Covid 19» (Universidad del País Vasco 2020) amosa que, se ben as crianzas estiveron contentas por pasar o tempo en familia, tamén estiveron tristes e anoxadas pola situación vivida. Os datos dunha mostra de máis dun milleiro de menores entre os 2 e os 14 anos de Navarra e Euskadi apuntan que o 55,54 % choran máis, están máis nerviosos (70,71 %), tenden a anoxarse máis (74,66 %) e séntense sós porque botan en falta as súas amizades. Mentres que as súas familias opinan que a pesar de que tiveron máis tempo para estar coas crianzas son conscientes de que os menores abusaron do uso das novas tecnoloxías (89,78 %).

Como significativos son os datos recollidos na investigación de Martínez Pérez e outros profesores da Universidade de

Murcia, «Resultados preliminares del impacto de la COVID 19 en niños/as y adolescentes expuestos a maltrato intrafamiliar» (*Terapia Psicológica* nº 28, 2020), que na revisión de diversos estudos internacionais sobre o confinamento coinciden no seu impacto (85,70 %) sobre a poboación infantil. Como tamén o é a revisión de Javier Rodríguez Torres e Óscar Gómez Jiménez da Universidade de Castilla La Mancha, «La atención a la diversidad durante la Covid 19: revisión legislativa de las medidas según Lomce», que alerta de que no contexto da pandemia as contornas educativas virtuais aumentan a desigualdade educativa.

Estudos coincidentes en salientar que a pandemia, tanto durante o período de confinamento (2020) como no actual, e quizais aínda máis complexo e incerto, da «nova normalidade» (2021) –velaí a quinta onda do verán afectando aos sectores da poboación menores de 40 anos– deixou unha pegada de malestar emocional sobre as xeracións máis novas e unha carencia de socialización e contacto imposible de recuperar nun momento das súas vidas onde isto é referencial para estas idades. Unha precariedade que o profesorado dos centros de Secundaria comprende na súa proximidade con adolescentes e mozos, que viven desconcertados, aburridos e un tanto inanes a situación actual, mesmo ás portas de que ao comezo do curso 2021-2022 puidese comezar a súa vacinación, a única medida que combate de forma eficaz o «corona» e as súas variantes.



ÁS PORTAS DUN NOVO CURSO

Ás portas do inicio do curso 2021-2022, o terceiro da pandemia, a Consellaría de Educación desvelou unha nova versión do protocolo Covid-19 de inequívoco espírito gatopardista xa que ofrece escasas novidades coa excepción da redución da distancia dos postos escolares das aulas de Secundaria a 1,20 metros, o que anuncia un incremento das ratios e unha redución do profesorado. Con todo, o texto do protocolo deixa nas mans da autonomía pedagóxica do centro a súa interpretación en cuestións relativas ao emprego de materiais compartidos na aula e no patio, o que abre unha xanela á esperanza e podería axudar á progresiva recuperación de metodoloxías cooperativas e dinámicas de mediación, en boa medida abandonadas no curso 2020-2021.

Porén, continuamos botando en falta no protocolo dous temas fulcrais para unha saída en equidade da pandemia: unha atención preferente e efectiva en recursos –profesorado– ao alumnado con necesidades de apoio educativo –o maior perdedor na pandemia–; e un plan de emprego normalizado das ferramentas e recursos



educativos dixitais –sempre que sexan de calidade–, tanto no centro como no medio familiar, coa intención de reducir a fenda dixital, ampliada durante o período de confinamento.

E O PROGRAMA DE BENESTAR EMOCIONAL?

Xaora, bótase en falta un compromiso da Consellaría de Educación para poñer en marcha en cada centro o anunciado programa de Benestar Emocional, unha iniciativa que facilitaría o acompañamento emocional –tan necesario– para todo o alumnado e contribuiría a tecer unha rede colaborativa permanente entre o centro e as familias arredor da educación emocional.

Nese contexto, a posta en marcha dun programa de Escola de Nais e Pais sobre os

coidados, a comunicación e colaboración familiar, a educación inclusiva, a diversidade ou a educación dixital, que contase se fose posible coa participación de axentes socio-sanitarios e comunitarios relevantes, é unha prioridade que no actual contexto a Consellaría de Educación debería asumir.

A evolución da pandemia nos centros educativos durante os dous pasados cursos amosa que para abordar con éxito un programa de benestar emocional inserido nunha estratexia de educación inclusiva, cómpre contar co compromiso e a responsabilidade de apoio de cada unha das familias do seu alumnado. ■

PUBLICIDADE



<http://www.consellodacultura.gal>

Xela e Gianni Especial web

12 audiocontos de **Gianni Rodari**
traducidos por **Xela Arias**